

SUOMALAISEN ALUKSEN REKISTERÖIMINEN RUOTSIN LIPUN ALLE **Mitkä ovat vaikutukset merimiesten työeläketurvaan**

Suomalaisen varustamon päätös rekisteröidä alus Ruotsin lipun alle herättää eräitä merimiesten työeläketurvaan liittyviä kysymyksiä

Sovellettava lainsäädäntö

EU:n asetuksessa säädetään minkä maan sosiaaliturvalainsäädäntöä on kulloinkin sovellettava merimiehen työskennellessä EU/ETA-maan lippua käyttävässä aluksessa. Pääsäännön mukaan merimiehet vakuutetaan työeläketurvan osalta sen EU/ETA-maan lainsäädännön mukaan, jonka lippua alus käyttää. Ruotsin lippua käyttävässä aluksessa työskentelevät merimiehet vakuutetaan näin ollen pääsääntöisesti Ruotsin eläkelainsäädännön mukaisesti.

Vaikutukset MEL:n mukaiseen eläketurvaan

Merimiehet, jotka siirtyvät ruotsalaisen työnantajan palvelukseen aloittaen työnteon Ruotsin lippua käyttävässä aluksessa, vakuutetaan Ruotsin eläkelainsäädännön mukaisesti. Tämän vaikutukset MEL:n (merimieseläkelain) mukaiseen eläketurvaan ovat seuraavat:

MEL:n eläkeikä nousee 63 vuoden ikään

Merimieseläkelain ja muiden Suomen työeläkelakien mukaan ansaittu työeläke myönnetään tällöin aina aikaisintaan 63 vuoden iästä. Tätä aikaisemmin vanhuuseläke voidaan myöntää varhennettuna vanhuuseläkkeenä 62 vuoden iästä. Varhennettun vanhuuseläkkeen määrä on kuitenkin vanhuuseläkkeen määrää pienempi aikaisemmasta myöntöajankohdasta johtuen.

Merimiehillä, jotka ovat syntyneet ennen vuotta 1950, on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen 60 vuoden iästä tai viidellä vuodella varhennettuna laskettuna siihen mennessä ansaitusta eläkeiästä.

Jos merimies MEL-työsuhteen päättyessä aluksen lipun vaihdon yhteydessä, on ollut vakuutettuna MEL:n mukaan niin pitkän ajan, että hänellä jo olisi oikeus vanhuuseläkkeeseen tai varhennettuun vanhuuseläkkeeseen MEL:n ansaittua eläkeikää koskevien sääntöjen mukaan, on hänellä lipunvaihdosta

huolimatta oikeus MEL:n mukaiseen vanhuuseläkkeeseen tai varhennettuun vanhuuseläkkeeseen haluamastaan ajankohdasta.

Jos ruotsalaiseen alukseen työhön siirtynyt merimies myöhemmin palaa työhön suomalaiseen alukseen, on hänellä oikeus vanhuuseläkkeeseen MEL:n ansaitussa eläkeiässä edellyttäen, että hänellä on riittävästi MEL-palvelua. Eläkkeelle siirtyminen MEL:n ansaitussa eläkeiässä edellyttää lisäksi, että MEL-työsuhde jatkuu eläkeiän täyttämiseen saakka ja että merimies kolmen viimeisen vuoden aikana on ollut yhteensä 18 kuukauden ajan MEL-työsuhteessa. Väliaikainen työskentely ruotsalaisessa aluksessa korottaa ansaittua eläkeikää seuraavan säännön mukaan. Jokainen kahden kuukauden jakso ruotsalaisessa aluksessa korottaa MEL:n ansaittua eläkeikää yhdellä kuukaudella verrattuna siihen, että merimies olisi ollut koko ajan työssä suomalaisessa aluksessa.

Aikaisemmin myönnetty osa-aikaeläke

Aikaisemmin myönnetty osa-aikaeläke ei välttämättä pääty aluksen lipunvaihdon johdosta. Vaadittava osa-aikatyö voidaan tehdä myös ulkomailla ja osa-aikaeläkkeen maksaminen voi jatkua jos merimies tekee osa-aikatyötä Ruotsin lippua käyttävässä aluksessa. Myös tällöin merimiehellä on oikeus Suomesta myönnettävään vanhuuseläkkeeseen 63 vuoden iästä ja varhennettuun vanhuuseläkkeeseen 62 vuoden tai 60 vuoden iästä edellä esitettyjen sääntöjen mukaisesti.

Eläkkeen hakeminen ja myöntäminen

Ruotsin lippua käyttävässä aluksessa työskentelevän, Suomessa asuvan merimiehen, tulee vanhuuseläkeiän lähestyessä hakea eläkettä suomalaisen työeläkelaitoksen tai KELA:n palvelupisteestä. Eläketurvakeskus välittää Suomessa jätetyn eläkehakemuksen Ruotsiin ja muihin mahdollisiin EU/ETA-maihin, joissa merimies on työskennellyt. Eläkettä ei tarvitse hakea erikseen kaikista EU/ETA-maista joissa on työskennellyt, vaan Suomeen jätetty hakemus riittää.

Merimieseläkekassa myöntää merimieseläkelain ja muiden Suomen työeläkelakien mukaan ansaitun eläkkeen. Ruotsin eläkelaitokset myöntävät ja maksavat eläkkeen siltä osin kuin se on ansaittu Ruotsin lipun alla tehdystä työstä.

Lipunvaihdoksen johdosta työttömäksi jääneen asema

Lipunvaihdoksen johdosta irtisanotuksi tulleen ja työttömäksi jääneen merimiehen asema on seuraava.

Ns. ”työttömyyseläkeputki”

Ennen vuotta 1950 syntyneillä merimiehillä on oikeus työttömyyspäivärahaan ja työttömyyseläkkeeseen seuraavien sääntöjen mukaan. Irtisanottu ja työttömäksi jäänyt merimies voi yhdenjaksoisesti saada työttömyyspäivärahaa Suomen Merimies-Unionin työttömyyskassasta siihen saakka kunnes hän täyttää 60 vuotta ja on saanut työttömyyspäivärahaa 500 päivältä. Tämän jälkeen Merimieseläkekassa myöntää hänelle työttömyyseläkkeen. Työttömyyseläkkeen saaminen edellyttää 60 vuoden iän täyttämistä ja yhteensä 5 vuoden työskentelyä työeläkelakien mukaan vakuutetussa työssä viimeisten 15 vuoden aikana.

62 vuotta täyttäneellä merimiehellä, joka täyttää työttömyyseläkkeen saamisen edellytykset, on oikeus varhentamattomaan vanhuuseläkkeeseen.

Vuonna 1950 tai myöhemmin syntyneillä merimiehillä ei enää ole oikeutta työttömyyseläkkeeseen. Näiden ikäluokkien osalta tämä korvataan oikeudella saada työttömyyspäivärahaa 65 vuoden iän täyttämiseen saakka. Työttömyyspäivärahan saaminen yhdenjaksoisesti pidemmältä ajalta kuin 500 arkipäivältä edellyttää kuitenkin tällöin 59 vuoden iän täyttämistä ennen kuin työttömyyspäivärahaa on saatu mainitulta 500 arkipäivän enimmäisajalta. Lisäksi edellytetään, että merimies on ollut työeläkelakien mukaan vakuutetussa työssä vähintään 5 vuotta viimeisten 20 vuoden aikana.

62 vuotta täyttäneellä merimiehellä, jolla on oikeus 500 päivän enimmäisajan jälkeisiin lisäpäiviin, on oikeus varhentamattomaan vanhuuseläkkeeseen.

Työttömäksi joutuvan merimiehen vanhuuseläke

Jos merimies joutuu työttömäksi ennen eläkeikänsä täyttymistä, hän menettää oikeutensa siirtyä eläkkeelle ansaitussa eläkeiässä. Merimiehen oikeus jäädä eläkkeelle ansaitussa eläkeiässä säilyy kuitenkin työttömyydestä huolimatta seuraavin edellytyksin:

- Työttömäksi joutuminen on johtunut aluksen myymisestä, aluksen liikenteestä poistamisesta, työvoiman supistamisesta

tai siitä, että merimies on purkanut työsuhteensa merimieslain 46 tai 49 §:n perusteella; ja

- Merimies täyttää eläkkeen saamiseen oikeuttavan ansaitun eläkeiän viiden vuoden kuluessa työsuhteen päättymisestä ja hänellä on koko tältä ajalta oikeus saada työttömyysturvalain mukaista päivärahaa, työmarkkinatukea, tai työttömyyseläkettä. Jos työvoimatoimisto tarjoaa merimiehelle työtä, josta hän ei voi kieltäytyä oikeuttaan päivärahaan tai työmarkkinatukeen menettämättä, hän ei menetä oikeuttaan ansaittuun eläkeikään edellyttäen, että hän edelleen työvoimaviranomaisen välityksellä koko ajan pysyy työnhakijana suomalaisen laivaan.

Esimerkki

Matruusi A on 55-vuotias joutuessaan irtisanotuksi ja työttömäksi sen johdosta, että alus jossa hän työskentelee ulosliputetaan Ruotsiin. A:lla on MEL-palvelua yhteensä 34 vuotta, joten hänen siihen mennessä ansaitsemansa eläkeikä on 56 vuotta. A on vuoden verran työttömänä saaden työttömyyspäivärahaa ja siirtyy MEL:n mukaiselle vanhuuseläkkeelle 56 vuoden iästä.